А: 2708

L'Echo de Bulgarie
Quotidien Français

ПОЛОЖЕНИЕТО

ВЪ

МАКЕДОНИЯ

Министерство на външните работи и на изповѣданията
Библиотека

ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯТЪ КОМИТЕТЪ НА МАКЕДОНО-ОДРИНСКИТЪ БРАТСТВА

СОФИЯ
Печатница на Георги М. Чомоневъ
1913

Положението въ Македония.

Македонското население се намира отново прѣдъ най-тежко изпитание. Лишено отъ защита и подложено на нови тегла, то прѣвъзмогва и дири нови срѣдства на самосъхранение. Гърци и сърби го притискатъ, за да придобиятъ неговата родна земя. Въ този стремежъ тѣ прѣдъ нищо не се спиратъ. Отъ освободители и сжюзници станаха негови мъчители и тирани,

Наврѣдъ българското население въ Македония се гони и прѣслѣдва за да го принудятъ да се отрече отъ своето име, отъ своя народъ. Въ лицето на всѣки българинъ гърцитѣ и сърбитѣ виждатъ врагове на своята народность и държава. Тѣхнитѣ правителствени органи знаятъ, че се намиратъ въ чужди страни и безъ огледъ на сжюзнически и братски задължения се заловиха съ страсть и омраза да прѣслѣдватъ всичко що е българско. Убиватъ, биятъ и ругаятъ всички народни прѣдставители. Съ затвори и изтезания искатъ да погубятъ народното самосъзнание и съ черенъ теоръ да лишатъ населението отъ право на свобода и миренъ животъ. Тия нечути насилия върху съвѣстьта на българина се придружаватъ съ явни и систематични ограбвания на неговия имотъ и изнасилване на сѣмейната честь Българитѣ въ Македония, изложени на такива жестоки изпитни, дирятъ вече нови срѣдства за борба и самозащита.

За своята свобода Македония даде много жертви. Цѣли 35 години тя води неравна борба противъ турската тирания, изнесе три възтания и редъ кървави сражения противъ турцитѣ. Въ Македония нѣма българско село, нито българско сѣмейство, което да не е пострадало и да не е дало скжпи жертви прѣдъ олтаря на народната свобода. Ала безъ да се гледа на

това, синоветѣ на поробена Македония, още въ първитѣ дни на войната се събраха въ София. Вѣрни и предани на своята поробена родина, рѣшиха съ нови жертви за да принесатъ нѣщо за успѣха на свещеното освободително дѣло. Съ безподобно себеотрицание и ревность въ по малко отъ мѣсецъ врѣме мирнитѣ и работни хора станаха калени ратници Недостатъка на обучението тѣ попълниха съ своя ентусиазъмъ. Проникнати отъ съзнание на общественъ дългъ буйно се понесоха не къмъ своитѣ родни мѣста, а тамъ въ Тракия, където се рѣшаваше сждбата на тѣхната мила родина.

Македонс-одринскитѣ дружини, които носятъ названията на своитѣ родни мѣста, скоро покриха съ вѣчна слава знамето, което имъ връчи Нейно Величество Царица Елеонора. Въ редъ битки срѣщу повече турски войски тѣ не отстжпиха и крачка назадъ. Не посрамиха ни българското си име, ниго българската мощь. Въ всички срѣщи съ неприятеля излѣзоха побѣдители. Съ саможертвеность и храбрость тѣ разбиха турскитѣ отряди въ Кържали, Мжстанлж, Гюмюржина, Деде-Агачъ, Фере, Мерхамлж, Ипсала, Кешанъ, Малгара, Еносъ, Кавакъ, Булаиръ, Ганосъ, Мерефте и Шаръ-кьой. Въ тия боеве плѣниха силнията отрядъ на Яверъ паша и отблъснаха съ цѣната на много жертви турскиятъ десантъ при Шаръ-кьой.

Едноврѣменно съ това много четници храбро и неуморно отваряха пжть на сръбскитѣ и гръцкитѣ войски, прѣкратяваха сношенията между турскитѣ отряди и внасяха всрѣдъ тѣхъ паника и деморализация. Много градове и паланки тѣ първи ги освободиха и запазиха населението отъ турска сѣчь.

Наредъ съ това всички македоно-одринци, събрани около своитѣ братства съ прѣданость и вѣра изпълняваха своя отечественъ дългъ. Всички дружини се прѣдадоха на общата работа. Съ примѣрни дѣла, съ прочувствени рѣчи и възиви тѣ туриха въ движение сложната, но свещена народна душа. Водени отъ най-добритѣ чувства за свободата на своята ро-

дина. тѣ не допущаха, не подозираха никаква измама и коварство отъ страна на чиято и да било съюзна държава; дълбоко и искренно вѣрваха, че съюзнитѣ едновѣрни братя и народи ще изпълнятъ добросъвѣстно свещеното дѣло на освобождението, на което и тѣ дължатъ своятъ исторически животъ. До колко македонци и одринци бѣха дълбоко проникнати отъ тазъ вѣра се вижда отъ тѣхното възвание, разпръснато по всичкитѣ крайнини на Македония и Одринско, като вѣститель на благата вѣсть—свобода и човѣшки права на поробенитѣ.

ВЪЗВАНИЕ

Къмъ нашитъ братя въ Македония и Одринско.

Братя,

Слѣдъ петвѣковно страшно тегло и надъ васъ огрѣва вече заряга на свободата. Вашитѣ страдания и мжки покъртиха сърдцата на вашитѣ свободни братя. Отъ святъ дългъ на братско състрадание тѣ се притичатъ на помощь, за да ви освободятъ отъ турския хомотъ.

Македонци и Одринци,

При васъ идатъ съюзени вашитѣ братя по вѣра и кръвь; тѣ напустнаха своята мирна работа и взеха оржжие. Съ цѣната на своето самопожертвование искатъ да извоюватъ за васъ поробенитѣ свобода и човѣшки права. И за своето самопожертвование не искатъ друго, освѣнъ да въцарятъ миръ и редъ въ нашата родна земя.

Македонци и Одринци,

Съ тържеството на свободата изчезва робсвото. Настава новъ животъ, въ който напрѣдъка и правдата царуватъ и свѣтлината на разума владѣе.

Бѫдете достойни за тия дарове! Тѣ сѫ велики и святи, защото се изкупватъ съ кръвьта на хиляди скѫпи и мили жъртви, паднали подъ свещеното знаме на отечеството и кръста Христовъ.

Братя,

Посрѣщнете съ вѣнци на триумфъ храбритѣ ратници на свободата! Тѣ ви носятъ съ цѣната на своята кръвь правда и миръ. Покрийте тѣхния пѫтъ съ цвѣтя и слава! Не жалете нито имотъ. нито животъ, защото и тѣ не пожалиха за васъ нищо. Всичко мило и драго даватъ за вашето освобождение.

Братя,

Къмъ довчерашнитѣ ваши угнетители бѫдете великодушни! Като истински християни не връщайте зло за зло. Нашето народно тържество е побѣдата на кръста надъ полумѣсеца, и нашата свобода е награда на вѣчната правда, която душата създава и разума освѣтява,

Да живѣе свободата!
Да живѣятъ храбритѣ освободителни войски!
Да живѣе съюза и братското единство на Балканскитѣ народи!

София, 5 Октомврий 1912 г.

Навсѣкѫдѣ въ Македония народътъ посрѣщна съ цвѣтя и радость освободителнитѣ съюзни войски, посрѣща ги съ отворени обятия, като съюзници на България, да изгонятъ турското владичество и да въдворятъ редъ и миръ въ тѣхната многострадална родина. Слѣдъ първата радость на много мѣста населението взе оржжие, което бѣ успѣло да скрие отъ турцитѣ, се присъедини къмъ войскитѣ и взе активно участие зъ всички боеве заедно съ гърцитѣ и сърбитѣ. Народчата милиция отъ Паланечко, Крушевско и Кума-

новско съ буйна храбрость нападна въ тилъ турскитѣ войски прѣдъ Куманово и даде на сърбитѣ възможность да се съвзематъ отъ първата паника, която щѣше да бѫде катастрофална за изхода на боя. Съ своята издържливость и упоритость тѣ помогнаха на разбититѣ гръцки войски при Флорина да избѣгнатъ окончателното си пораженне.

Но, уви, безъ да се гледа искреностьта и братската любовь на македонскитѣ българи, дѣйствията на сърбитѣ и гърцитѣ внесоха скоро голѣмо смущение въ духоветѣ. Тѣ системно наченаха да прѣслѣдватъ всичко що е българско. Съюзници на България тѣ не могатъ нито да търпятъ, нито пъкъ да гледатъ всичко що е българско. Тѣхната душа диша прѣзрѣние и ненависть къмъ българина. За него тѣ нѣматъ ни милъ погледъ, нито сладка дума. И още не успѣли да се настанятъ въ Македония, тѣ навсѣкѫдѣ проявиха прѣдъ населението, че сѫ непоправими роби на своитѣ пороци – нетърпимость и липса на себеуважение. И ний-просвѣтенитѣ органи на властьта не се стѣтняватъ да казватъ на населението, че ще отрѣзватъ езицитѣ на всички, които говорятъ български.

Прѣслѣдванията на гърцитѣ и сърбитѣ въ Македония сѫ насочени противъ живота, имота, честьта, езика и съвѣстьта на българитѣ. Българскитѣ свещеници се заставляватъ да се отказватъ отъ екзархията. Българскитѣ учители се каратъ да идатъ въ Бѣлградъ да се приготовляватъ за сърбски учители, а българскитѣ училища се затварятъ се горятъ. Организаторитѣ, ржководителитѣ и членове тѣ на революцията въ Македония противъ турцитѣ, се прѣслѣдватъ, затварятъ и избиватъ. Всѣки българинъ, който не се изяви за гръкъ, или сърбинъ, се ограбва, бие и се оскърбява. Всѣка българка е изложена на поругание. Всѣки взелъ участие въ опълчението противъ турцитѣ, който носи български гербъ, се изтезава и герба му бива откѫснатъ и газенъ. Даже българскитѣ кръстове за храбростъ не сѫ по-

щадени отъ сърбитѣ. И всички български владици сега въ Македония сѫ изолирани отъ населението и се държатъ подъ най строгъ арестъ и надзоръ отъ сръбскитѣ власти.

Много български архиерейски намѣсници и свещеници сѫ бити и затворени. Затворитѣ въ Македония сѫ пълни съ българи, безъ да сѫ провинени въ нѣкое прѣстѫпление, освѣнъ, че сѫ българи. Мнозина отъ тѣхъ безслѣдно сѫ погубени отъ сръбскитѣ власти.

За да се прѣдстави фактически сегашното лошо положение въ Македония, създадено отъ двѣтѣ съюзни на България държави, излагаме тукъ нѣколко отъ *прѣстъпленията на сърбитѣ и гърцитѣ.*

1. На 23 октомврий 1912 год. войводата Константинъ Дзековъ завзелъ съ четата си града Гумендже. Подиръ това явилъ се тамъ гръцкиятъ поручикъ Никосъ Пакагосъ съ 25 войници и му поискалъ да набави храна за гръцката войска при Енидже Вардаръ. Въ продължение на 12 дни българскиятъ войвода доставилъ на казаната войска 100000 килограма хлѣбъ. Населението въ Гумендженско дало всичко това безъ пари и безъ никаква разписка. Сега тоя войвода е принуденъ отъ гръцки гонения, да търси прибѣжище въ София.

2. Воденскиятъ войвода Христо Аргировъ—Чауша, отъ с. Чечи-газъ Енидже-Вардарско, и тримата четници: Йорданъ Русевъ отъ г. Кюстендилъ, Кирилъ Бояджиевъ отъ гр. Кукушъ и Георги Диневъ отъ с. Горничево, Леринско, слѣдъ като придружаваха гръцкитѣ войски, за да имъ услужватъ и посочватъ мѣстноститѣ и пѫтищата въ Берско, Негушко и Воденско, гърцитѣ коварно и вероломно ги обявиха за разбойници; арестуваха ги, жестоко ги изтезаваха и най-подиръ ги изпратиха въ Лариса, кѫдѣто и сега лѣжатъ въ затвора.

3. Гърцитѣ блокираха кжщата на Енидже-Вардарскиятъ войвода Вжндо Гошевъ, прѣтърсиха и задигнаха всичката покжщнина на дъщеря му, учителка въ сжщия градъ. Слѣдъ това хванаха войводата и сина му, четникъ, биха ги и вързани ги откараха въ солунския затворъ.

4. Гръцки войници прѣдвождани отъ Тодоръ Чифтеевъ убиецътъ на Енидже Вардарския войвода Апостолъ Петковъ, извършиха грозни злодѣяния по селата Енидже Вардарско. Въ селото Китово биха и изтезаваха мнозина, които смѣеха да се наричатъ *българи*. Отъ българското трикласно училище задигнаха една шевна машина, която продадоха за двѣ бѣли меджедии.

5. Сърбскиятъ командантъ и Околийскиятъ началникъ въ г. Паланка извикаха въ управлението си попъ Христона Димчевъ и съ ругатни, заплювания и заплашвания му заповѣдаха да не стжпва въ енорията си, която състои отъ селата Осича, Добровница и Киселица, до като не приеме да стане сърбски свещеникъ. „Ако си позволишъ да отидешъ до нѣкое село, на пжтя ще бждешъ застрѣленъ! И на никой български свещеникъ нѣма да позволимъ да ходи изъ енорията си и да заблуждава нашето старо сърбско населиние, че било българско". Привикватъ селенитѣ единъ по единъ и ги заплашватъ, че ако не приемали сърбски свещеници, щѣли да ги сждятъ въ военнитѣ сждилища. На граждани и селяни проповѣдватъ, че тѣ погрѣшно се наричатъ *българи*. Да би били българи, българска войска би ги освободила а не сърбска.

6. Отъ всички българи въ Паланечко е отнетъ отъ сърбитѣ едрия добитъкъ, подъ прѣдлога, че билъ турски.

7. Паланечкиятъ командантъ събира наложителни помощи за сърбския Червенъ Кръстъ. На възражението, че ще гледатъ всѣки да даде колкото може, командантътъ отвръща: „И Кумановци не искаха

да дадатъ доброволно, но като видѣха дебелия край, веднага събраха повече отъ 11000 динара и даже сами ги занесоха въ Бѣлградъ!"

8. Жената и дванадесетгодишната дъщеря на Зафиръ Досевъ въ с Шлегово, Паланечко, сж изнасилени отъ сърбски войници.

9. Въ кафенето на Ив. Христовъ (Паланка) сърбски войници, въ присжтствието на мнозина граждани, псували Н. В. Царьтъ на българитѣ.

10 Сърбски войници снели фирмата на българското училище въ г. Паланка.

11. Кумановскиятъ български архиерейски намѣстникъ Свещеникъ Панайотъ Коцевъ е застрашенъ съ убийство отъ сърбската власть и, за да се спаси, избѣга въ Щипъ,

12. Въ Страцинската община (Паланечко) мнозина селени българи сж злѣ изтѣзавани да дадатъ оржжие; събличани сж голи, поливани съ студена вода и цѣли нощи държани на студа. А българскиятъ учитель отъ с. Търновецъ и още нѣколко души отъ сжщото село, вързани за диреци, сж бити съ прикладитѣ на пушкитѣ Мнозина за да се спасатъ избѣгаха въ Кочанско и Щипско.

13 Кумановскиятъ сърбски Окржженъ началникъ при обиколката си изъ Кратовско и Паланечко е казвалъ: „Тѣзи мѣста занапрѣдъ оставатъ сърбски и не ще бжде възможно да живѣятъ тукъ други, освѣнъ сърби". Сжщиятъ запрѣтилъ да се адресиратъ писма на български.

14. Въ Паланечкия, Кумановския и Кратовския затвори често и много селени-българи се затварятъ безъ никакъвъ поводъ и причина и, като се държатъ тамъ по нѣколко дни, пакъ сь пускатъ.

15. Въ г. Паланка е назначенъ на общинска служба Никола Липевъ, който въ турско врѣме бѣше едноврѣменно турски шпионинъ и сърбски пропагандаторъ (срѣщу 2 наполеона мѣсечна заплата). Омразенъ на всички граждани, като развраленъ, доленъ и продаженъ човѣкъ

16. Паланечкиятъ околийски началникъ съ заплашване и насилия изтръгва печатитѣ и подписитѣ на кметове и съвѣтници, да удостовѣрятъ за себе си и за населението, че били старосърби и че сж много доволни отъ сърбското управление.

17. Въ Кратовско сърбската власть изкуствено създава афери за прѣслѣдване, изтезания и дори екзекутиране на българитѣ тамъ. Така: Грозчията, единъ добъръ турски бей, поради войната бѣ избѣгалъ въ Скопие. Сърбитѣ го хванали, обрали го добрѣ, слѣдъ което го посъвѣтвали да си иде спокойно въ родния градъ, Кратово, като му дали да го съпроводи чакъ до тамъ единъ сърбомански учитель въ Скопие. На пжтя за Кратово, мѣжлу селата Каламанци и Опила била прѣдварително устроена засада, кждѣто убиха беятъ, а придружващия го учитель си остана здравъ и читавъ. Веднага органитѣ на сърбската власть се втурватъ въ с. Калиманци да дирятъ убийцитѣ съ звѣрства и изтжпления. Обвиняватъ цѣлото село, затова неоставиха мъжъ отъ 20—60 години не битъ и не затворенъ. Явиха се отъ това и други села много почтени хора, които засвидѣтелствуваха, че половинъ часъ прѣди убийството нѣколко души извѣстни сърбомани, въоржжени дошли въ селската кръчма, пили вино и питали кръчмаря дали познава Кратовския Гразчи бей и, ако го познава, не го ли е видѣлъ да мине по пжтя за Кратово. А на кръчмарюва отговоръ, че бея е въ Скопие, тѣ казаха, че иматъ извѣстие какво той тръгналъ оттамъ за Кратово и днесъ ще мине оттукъ. Тия свидѣтели бидоха веднага задържани, подъ строгъ конвой откарани въ Скопие и прѣдадени на воененъ сждъ. Арестуваха: Витанъ Стойковъ- Велинъ Витановъ, (баща и синъ), Мане Коцовъ, Посголъ Марковъ, Миланъ Стойковъ, Стоилъ Стефановъ, Иванъ Атанасовъ, Якимъ Лазаровъ и др.

18 Сърбскитѣ власти запалиха хана и дюгеня на Витанъ Стойковъ въ Кратово, изгорѣха му всички мебели и стока въ тѣхъ.

19. Сръбскитѣ войници въ Кратово сниматъ керемидитѣ отъ покривитѣ на кжщитѣ, товарятъ ги на добитъкъ и ги продаватъ по 2 — 3 гроша товара пакъ на сжщитѣ граждани.

20. Сръбскитѣ власти задигнаха отъ дома на дѣдо Трайко въ с. Олила три кревата заедно съ юрганитѣ и единъ голѣмъ портретъ Царя на Българитѣ. Слѣдъ това хванаха стареца, биха го, свалиха го на земята и го караха да скъса портрета на Царя. Нещастника съ голѣми жертви едвамъ можа да се избави отъ Кратовския затворъ и сега лежи у дома си боленъ отъ побоища и мжки.

21. Войводата Трайко Павлевъ, заедно съ други войводи и четници, слѣдъ като улесни задачата на сръбската армия въ Паланечко, бѣше принуденъ да избѣга въ България, защото ежечасно сърбитѣ му устройваха засади да го убиятъ. Сжщо бѣха принудени да направятъ и други войводи и четници, които сега сж въ София.

22. И сърби и гърци не позволяватъ никому въ окупиранитѣ отъ тѣхъ земи да се вдига български флагъ. Всички, които сж си позволили да направятъ подобно нѣщо, сж бити, ругани, затваряни и глобявани.

23. На 4. декемврий м. г. въ г, Прилѣпъ безслѣдно изчезна четникътъ Лютфиевъ, бившъ учитель и то отъ трапезата и въ дома на самия командатъ, само защото държалъ тостъ за Царя на българитѣ и българската армия, слѣдъ като се държаха много такива за сръбския кралъ и сръбската армия.

24. Въ г. Охридъ сърбитѣ повѣриха общинската власть на Димитъръ Зарчевъ и Г. Савовъ, наречень Тасикъ, първиятъ бѣ ухо на турцитѣ и посрѣдникъ за всички рушвети и зли донесения противъ българското неселение тамъ — единственъ гръкоманъ въ града, а вториятъ — единственъ сърбоманъ, бившъ кенлеръ въ кафене Одеса въ Софня. Двамата тѣзи господиновци, за пари и стари връзки покровителствуватъ най-голѣмитѣ кагили и раз-

бойпици: Мафайлъ ага, Мустафа ага, Оранъ и др. и продължаватъ да клеветятъ и ограбватъ по най-циниченъ начинъ пакъ българитѣ.

По съвѣта на тия люде сърбитѣ на два пжти раниха тежко войводата Петъръ Николовъ отъ с. Лешани, който по чудо се спаси и живъ успѣ да избѣга. Сжщо и Охридскиятъ войвода Петъръ Чаулевъ, който съ четата си и народната милиция изпъди турцитѣ и пръвъ влѣзна въ Охридъ и посрѣщна сърбскитѣ войски. Тоя войвода води сръбскитѣ войски до Елбасанъ, а при връщането си въ града бѣ затворенъ и малко остана да го осждятъ на застрѣлване. Тоя юнакъ, вмѣсто да види най послѣ спокойствие, радость и щастливъ сѣмеенъ животъ въ родния си градъ, за който толкозъ много страда въ борби противъ турцитѣ се принуди да бѣга отъ родното си пепелище, защото сърбитѣ и нему устройваха непрѣкъснати засади.

25. Охридския български митрополитъ писмено е поканенъ отъ сърбскитѣ власти да не спомѣнува въ църквитѣ имената на Бълг. Егзархъ и Царя на българитѣ а само Бѣлградския Митрополитъ Димитрий и Н. В Кралъ Петра.

26. Въ всичкитѣ окупирани отъ сърби мѣста въ Македония властитѣ заставляватъ свещенницитѣ да се отказватъ отъ Екзархията и да признаватъ само сърбската черква. На много вече е забранено, подъ страхъ на най голѣмо наказание, да служатъ въ енориитѣ си като български свещенници. Така е въ Дебъръ, Кичево, Куманово и др.

27, Българскитѣ училища въ Охридъ, Струга, Кичево, Дебръ, Крушово, Прилѣпъ, Битоля, Велесъ и пр. сж затворени отъ сръбскитѣ власти и учителитѣ се карать ла отиватъ въ Бѣлградъ да държатъ изпитъ за сръбски учители или чиновници.

28 На всѣкждѣ почти сръбскитѣ власти продоволствуватъ цѣлата си войска съ храна, взета отъ населението безъ пари и безъ разписки. Склада съ

съестни продукти на търговеца Григоръ Пиперковъ при Битолската гара сърбитѣ разбиха и разграбиха безъ всѣко легло и безъ разписка. Въ него е имало за повече отъ 100000 лева стока. Такъвъ е случая съ първенцитѣ въ гр. Прилѣпъ: Юрданъ Вертичъ и Рампо х. Спировъ, на които е взето стока, на първия за 1000 лири, а на втория за 700 лири.

29, Сърбскитѣ войски задигнаха всички храни и фуражъ отъ селата Горно, Срѣдно и Долно Оризари, Кръкленъ Кукуречени, Могила, Секирени Арматушъ, Ивановци, Могленци, Пашино,-Сърбци, Логаварди и Беранци, битолско, и изгориха кжщитѣ и покжщнинитѣ имъ.

30. На Тодоръ Кехая въ Гевгелий му зеха 3000 овце безъ пари и безъ разписки.

31, Сръбскитѣ власти извьршиха едно ново сръбско прѣброяване на населението въ Македония и цѣлото християнско население и часть отъ турското записаха като сръбско. Тѣхнитѣ прѣброителни листове имаха само двѣ графи: сърби и турци.

32. Овощнитѣ градини въ с. Кръстоферъ и Воденицитѣ, Битолско, и всички други дървета, сръбскитѣ войски изсѣкоха за гориво. Сжщото е извършено и съ овощнитѣ градини въ Охридъ и околнитѣ села.

33 Дебърскиятъ български митрополитъ Козма е изгоненъ отъ помѣщението му, а самъ той е отведенъ въ Кичево и тамъ се държи затворенъ.

На българскитѣ митрополити въ Скопие, Охридъ, Битоля и Велесъ е забранено да излизатъ отъ митрополиитѣ си, и нито смѣе нѣкой да ги посѣщава, защото бива прислѣдванъ, а на Струмичкия митрополитъ не се позволява да посѣти онѣзи мѣста отъ епархията си, които сж заети отъ сръбски войски.

34, Въ единъ рапортъ отъ Кичевско по положението създадено отъ сърбигѣ въ тоя край се казва:

„Още на втория денъ слѣдъ своето пристигане нашитѣ „освободители" сърби се нахвърлиха съ най-скверни псувни противъ България и всичко българско, Офицеритѣ ни заповѣдваха: „Сърбия ви освободи и за това никой вече да не смѣе друго ячѐ да се казва, освѣнъ сърбинъ". Българското училище биде полуразрушено отъ настанената въ него войска, а мебелитѣ му—изгорени. Покжщнината на икономическия пансионъ е разграбена. Архивата на Архиерейското намѣстничество е уничтожена. Къмъ края на м. ноември, Моравската дивизия се завърна прѣзъ селищата Горна и Долна Копачка. И понеже населението безъ стеснение заявяваше че е българско, мнозина селяни бѣха изтезавани жестоко, а кжщитѣ имъ ограбени и добитъка откаранъ.

„Тероротъ и обирничеството накараха мѣстното мохамеданско население (въ мнозинството си помашко) да се обърне къмъ командата полковникъ Л. Симичъ съ молба за туряне край на това положение. Командантътъ заявилъ на молящитѣ се, че тѣ ще бѫдатъ напълно удовлетворени, ако изпратятъ до краля заявление, че желаятъ кичевско да остане подъ сръбски скиптъръ. И когато мохамеданското население, за да постигне облѣкчение на положението си, удовлетвори желанието му, той държа прѣдъ него една публична рѣчь, въ която заяви, че ***въ нашия край има само единъ врагъ на реда — българина, но е дошло врѣме Сърбия да смаже тоя варваринъ.***

„Слѣдъ примирието, мнозина нашенци доброволци, които бѣха участвували въ тракийскитѣ битки се завърнаха въ отпускъ поради болесть или други причини. Дни на редъ командантътъ и други офицери имахи доста работа — да ги гонятъ и ловятъ изъ града, за да кжсатъ отъ шапкитѣ имъ българския гербъ и да го хвърлятъ въ калта.

„Българитѣ начело съ учителитѣ си, постоянно търпятъ ругатни заплашвания и побой, защото не пишатъ въ края на фамилнитѣ имена сричката „ич."

„Единъ учитель бѣ наранилъ ржката си и отиде въ сръбската болница да бжде привързанъ. Питатъ го какъвъ е, той отговорилъ, разбира се, че е българинъ. Искали да го убѣдятъ, че е сърбинъ, щомъ като слави Слава, но понеже тоя аргументъ не стигва, само сестрата г ца Драгица Джорджевичева попрѣчва да не се прибѣгне до аргумента на юмруцитѣ. Ранения бива изпжденъ съ думитѣ; *„иди да те лѣкуватъ въ България, тукъ мѣсто нѣма за такива."*

„При прѣброяването, за което ще стане дума подолѣ, Владимиръ Сандевъ, ханджия, настояваше заедно съ баща си, да бжде отбѣлѣзанъ като българинъ и за това му бѣ нанесенъ побой. Подиръ това, все по сжщата причина, на Сандева бѣха задигнати двѣ купи сѣно, оцѣнено по 15 пари оката, когато той го бѣше купилъ по 60 пари.

„На 14 февруарий т г. на градското ни духовенство бѣ заповѣдано да се откаже отъ Св. Екзархия и да признае за свой началникъ сръбския епископъ Варнава. Понеже духовенството заяви, че то не може да се подчини на ничия заповѣдь отъ тоя родъ, нему бѣ забранено, по случай юбилея на руския царски дворъ, да влѣзе въ църква, а подиръ това му бѣ забранено да отива по енориитѣ си. Тая послѣдна мѣрка цѣли да се лиши бѣдното наше духовенство отъ прѣхрана и да се застави по тоя начинъ да отстжпи.

„На 17 февруарий сжщото прѣдложение бѣ направено на Игумена на мънастира „Прѣчиста", иеромонахъ Софроний. Разбира се. отговора бѣше отрицателенъ за сърбитѣ и сждбата на мънастира бидѣ като оная на дебърския мънастиръ „Сз. Иванъ", който сжщо бѣ разграбенъ.

„Къмъ края на м. февруарий сръбскитѣ власти наредиха прѣброяване на населението, съ цѣль да го прѣдставятъ гдѣто е нуждно за чисто сръбско. За да се замаскира цѣлта, назначиха се за прѣброители и двама български учители, но имъ се дадоха моха-

меданскимахали а българскитѣ махали се дадоха на прѣброители сърби. Тогава се получи нѣщо оригинално. Понеже мохамеданското население въ града е помашко, то показа като свой матеренъ езикъ българския. А показанията на християнското българско население бѣха фалшифицирани отъ сърбитѣ прѣброители и за неговъ езикъ е посоченъ сръбския. Въпрѣки многото заплашвания, българскитѣ прѣброители не се съгласиха да се фалшифициратъ и показанията на помацитѣ,

„Кметскитѣ печати отъ околията отдавна сж събрани отъ сръбската власть да си служи за различни цѣли и по случай 300 годишния юбилей на Романовския домъ, съ тѣхъ е подпечатано едно привѣтствие отъ страна на сръбския Кичевски край до Н. И. В. Руския царь.

Изъ околията терора е несравнено по-голѣмъ отъ оня въ града. Свещеници, учители и цѣлого население е подложено на нечувани насилия

Нѣкои свещеници, слѣдъ най немилостиво биене, сж принудени да заявятъ, че признаватъ за свой началникъ епископъ Варнава. На селянитѣ е забранено да взиматъ отъ българската митрополия позволение за вѣнчаване. Провиненитѣ се наказватъ съ 50 динари глоба.

35. Бившитѣ български четници Тодоръ Тодоровъ, Йосифъ Давидовъ и Янко Ивановъ отъ с. Милотинци, Паланечко, сж взети подъ стража отъ мънастира Св. Иоакимъ, гдѣто бѣха на черкуване-и, арестуванн въ Паланичкия затворъ, се подлагатъ на нечувани звѣрски изтезания. Каратъ ги да признаятъ, че имало основанъ македоно български комитетъ въ Паланка противъ сърбитѣ.

36. На 11 мартъ т. г. дошълъ въ Паланка, майоръ Вукичь офицеръ отъ сърбската армия и, прѣзъ нощьта, точно 12 часътъ, извикалъ по единично нѣколцина отъ по-виднитѣ учители въ паланечко, кратовско и кумановско. Двама отъ учителитѣ, въ

канцеларията на околийския началникъ, посрѣщналъ съ насоченъ къмъ тѣхъ револверъ и слѣднитѣ закани: „Вие мислите, че ние не знаемъ що вършите. Вие сте агенти на България, оттамъ получавате заплатата си, стоите толкова врѣме безъ работа само за да подстрекавате селското население и се оплаквате въ България противъ насъ. Вие сте чисти стари сърби, отъ скоро врѣме сте станали българи. Давамъ ви 10 дни срокъ, да дадете заявление, за да ви назначимъ за наши чиновници въ Ст.-Сърбия. Ако това не направите, знайте, всички ще бѫдете избити. Азъ и сега мога да ви избия, но ще ви простя, като знамъ че ще додете на себе си и ще признаете, че сте чисти сърби. Азъ съмъ членъ отъ сърбската офицерска лига и ние не признаваме никаква спогодба или договоръ правени съ България отъ нашия прѣдатель Пашичъ, и ви казвамъ, че кѫдѣто сърбски кракъ е стѫпилъ, то ще остане наше". На край изпсувалъ Пашича, изругалъ Българския Царь, като извадилъ сабята си, измахналъ надъ главитѣ на повиканитѣ и заплашвани лица. Всички били държани до 8 часътъ сутринтьта и били освободени подъ условие да станатъ сърбски чиновници въ Ст-Сърбия. Той добавилъ, при това, че ходилъ съ сѫщата мисия въ Велесъ, Кратово и други мѣста и, мнозина тамъ жестоко малтретиралъ, особено учителитѣ и търговцитѣ българи. Само тѣмъ сега прощава, защото се надѣвалъ да се опомнятъ и да дойдатъ на себе си.

37. На 15 мартъ т г. околийскиятъ началникъ и команданта на Паланка извикаха всички градски и селски български учители, повече отъ 30 души, въ околийското управление и имъ съобщиха, че имало заповѣдь отъ Бѣлградъ, да ги поканятъ да отидатъ тамъ и издържатъ изпитъ, за да бѫдатъ назначени сърбски чиновници или учители и ако не се съгласяватъ, ще бѫдѫтъ арестувани и поединично избити.

38. На 18 мартъ т. г. сѫщитѣ сърбски власти извикаха всички свѣщеници отъ Паланка и око-

лията и имъ съобщиха, че за напрѣдъ имъ е забранено да споменуватъ българския Екзархъ, българския владика и българския царь, а имъ се заповѣдва да поменуватъ само Кралъ Петъръ и сърбския скопски владика, и да агитиратъ по селата и града, че Паланка и селата били сърбски мѣста и тѣ сами били чисти сърби. Ако това не правятъ ще бѫдатъ подложени на тежки наказания и избити.

39. Въ сѫщия день отъ Паланка се изпратиха сърбски войници изъ пограничнитѣ села да ловятъ бивши работници, членове на вътрѣшната организация и да ги докарватъ въ Паланка. Повече отъ 30 души такива затвориха вече въ Паланка. Обвиняватъ ги, че били укривали български чети и агитирали противъ сърбитѣ. Никому, даже на женитѣ и родителитѣ имъ, не е позволено да ги посѣтатъ, нито да узнаятъ каквото и да било за тѣхната участь.

40. Въ Куманово сѫ затворени повече отъ 100 души българи безъ всѣка вина, между които около 40 само за това, че сѫ чели български вѣстници.

41. Въ Велесъ затвора е прѣпълненъ отъ българи, нѣколко отъ които сѫ вече изчезнали безслѣдно.

42. Въ костурския затворъ само отъ с. Дъмбочени и Загоричани има затворени 66 души българи.

43. Въ Леринския затворъ 76 българи отъ с. Омища, Прѣкопана и Вишини.

44. Въ Солуския затворъ гърцитѣ държатъ сега повече отъ 2,000 българи изъ разнитѣ завзети отъ тѣхъ мѣста въ Македония.

На всѣкждѣ изъ Македония, гдѣто сърби или гърци завзели, затворитѣ сѫ пълни съ българи.

44. Христо Ангеловъ е затворенъ въ г, Воденъ, защото получилъ писмо отъ България.

45. Българскиятъ училищенъ инспекторъ въ г. Воденъ, Нейковъ, е отвлѣченъ въ неизвѣстность и сигурно е убитъ.

46. Въ Велешко сж убити отъ органитѣ на сърбската власть: *Коцо Арсовъ* отъ с. Горнище, Игно отъ с. Горнище. Александъръ и баща му отъ с. Теово. Убийцитѣ имъ сж: Василъ Търбичъ и четницитѣ му, които сж облѣчени въ сърбско войнишко облѣкло. Тази шайка се прѣдвожда отъ продажницитѣ Христо Поповъ и Христо Зайковъ отъ с. Скачинци. Послѣднитѣ двама сж хората, които посочватъ кой да се назначи кметъ въ извѣстно село и кой да се убие.

47. Сърбскитѣ валсти изпъдиха учителитѣ отъ българското земледѣлческо училище въ монастира Св Архангелъ при село Чичево и ограбиха монастира.

48. Сърбскитѣ власти на много мѣста заставляватъ турцитѣ да подаватъ оплаквания, че извѣстни българи сж ги ограбили. Слѣдъ като добиятъ фалшивото оплакване, тѣ нападатъ и ограбватъ всичката имъ покжщнина и имотъ. Това положение е заставило и бабитѣ потресени да бѣгатъ отъ огнищата с', какъвто е случая съ 90 годишната Станка Цекова отъ с Злетово [кратовско], която на 4 априлъ е успѣла да избѣга въ Кюстендилъ.

49. Димитъръ Николовъ, опълченецъ отъ II Скопска дружина. родомъ отъ г Крушово, женен въ Куманово когато на 6 мартъ т. г. въ отпускъ отишълъ при жена си въ Куманово, сърбскитѣ власти го арестували, безъ всѣки поводъ и вина, и го държали 4 дни затворенъ. Той казва, че въ затвора имало повече отъ 100 души българи арестувани и, когато освобождавали нѣкого, взимали му по 30 ст. *ятакъ парасж* и по 50 ст. за храна — дневно.

50. Миланъ Костадиновъ отъ с. Живенъ (Кумановско) опълченецъ отъ II Скопска дружина на М. О. опълчение, който отишълъ въ отпускъ по болѣсть въ селото си, разказва:

„На 25 Януарий т. г. се завърнахъ у дома. Още въ Скопие всички познати, които ме срѣщнаха, съ го-

лѣма тжга ми описзаха лошото положение на българитѣ. Въ Куманово пристигнахъ нощно врѣме. На другия день ме срѣщна въ чершията единъ сръбски офицеръ, спрѣ ме и ме запита кой ми е далъ шапката и какво означава на нея „*това кучe*" (гербътъ) и ми каза да го махна, но азъ се прѣторихъ, че го не разбирамъ и си отминахъ. На втория день, като вървѣхъ изъ улицата, отъ прозореца на едно кафене ме повика сжщиятъ офицеръ. Отидохъ. Въ кафенето имаше още нѣколко негови другари — сръбски офицери Тамъ ми взеха шапката скъсаха герба, хвърлиха го на земята и го згазиха съ крака, а шапката ми повърнаха. На другия день отидохъ въ селото си. Намѣрихъ че турцитѣ задигнали всичко отъ дома, а при това положение сърбитѣ ни искатъ 200 динара турски данъкъ, който бѣхме изплитали, но разписките изгубени. Слѣдъ нѣколко дни узнахъ, че властитѣ се готвятъ да ме арестуватъ и азъ се принудихъ да бѣгамъ. Комендантътъ, при когото отидохъ да ми завѣри билета, дълго врѣме поглѣдва ту мене, ту билета ми и, най-послѣ като узна, че ще се завърна прѣзъ Солунъ, завѣри го.

„Търговецътъ Йорде Романовецъ е погубенъ отъ сърбитѣ, защото бѣше виденъ търговецъ въ Куманово. Сърбски стражари го извика и отъ кжщата му въ полицията и ..... вече не се видѣлъ човѣка, убили го.

„Четницитѣ: Игно отъ Свѣти Никола и Панзо отъ Кнеже сж убити отъ сръбски войници на пжтя между Св Никола и Велесъ.

„ Архиерейскиятъ намѣстникъ въ Куманово не може да излѣзне вънъ отъ кжщата си.

„ На Българитѣ въ Куманово не се позволи да служатъ въ църквата си на Водици (Богоявление).

Нѣма животъ за насъ!"

51. Иванъ Василевъ отъ градъ Тулча, опълченецъ отъ IX Велешка дружина на М. Одр. опълчение, миналъ прѣзъ Сърбия на 23 февруарий т. г. разказва

„Заедно съ другаритѣ си — опълченци: Митко Христовъ отъ Тетово, Диме Стефовъ и Божко Георгиевъ отъ Куманово, Трайко Димовъ отъ Скопие, и още двама касапи отъ Куманово, идвайки отъ Солунъ, спрѣхме се въ Куманово. Още на гарата сърбскитѣ власти ни заобиколиха и ни запитаха какви сме. А като имъ отговорихме, че сме българи, тѣ ни набиха и аристуваха. Едвамъ на третия день, когато високо заявихъ, че азъ съмъ отъ градъ Тулча и искамъ да си замина, освободиха ме.

„Въ затвора заварихме и други задържани българи. Всѣки день се явяваше единъ чиновникъ съ камшикъ, удряше когото завърне и казваше „Българи сте, а? подиръ което изливаше купъ мръсни псувни . . . на майка, на Бога, Богородица, 320 светици и торба ангели . . .“

52. Иконата на св. св. Кирилъ и Методий въ училището Неготинъ е хвърлена и строшена отъ сърбитѣ, защото имаше надписъ „Български просветители“

53. Архиерейския намѣстникъ въ с. Кавадърци вече три пѫти е битъ отъ сръбскитѣ власти и изгоненъ отъ канцеларията му, въ която се настаниха облеченитѣ въ войнишки дрѣхи сърбски четници, които вилнеятъ изъ околията надъ всичко българско.

54. Дано Мойсовъ отъ Неготинъ е битъ, защото нѣкога билъ приелъ въ кѫщата си за нощуване бившия четникъ Тодоръ Стояновъ. Сѫщо така сѫ бити други деветь души въ това село, двама отъ които: Алексо Сапожки и Иорданъ Коларовъ умрѣха отъ тоя побой

55. Бити сѫ и докарани въ кавадарския затворъ осемь души отъ с. Ижниково. Обискирани сѫ селата Ижниково, Бѣглища и др.

56. Българското училище въ с. Бѣглища е запечатано, а учителитѣ изгонени отъ сърбскитѣ власти — както въ всички села окопирани отъ сърби.

57. Сърбскиятъ офицеръ Миланъ Марковичъ на 15/II т. г. изнасили невѣстата на Неде Йордановъ въ село Ватоша.

58. Сърбитѣ изолираха заетитѣ мѣста въ Македония отъ всѣко сношение съ българското царство На никой българинъ се не дава излазъ къмъ България, и никому отъ България се не позволява да посѣти Македония. Бившиятъ министъръ, г. М. Такевъ, бѣ грубо арестуванъ на битолската гара и веднага, съ първия тренъ, по етапенъ родъ върнатъ въ Солунъ.

59. Опълченеца Моне Ивановъ отъ Куманово казва:

„Току що се върнахъ въ Куманово и едва успѣхъ да оставя багажа си въ кѫщи, дойдоха двама стражари и ми казаха, че ме вика коменданта на града, и заедно се тѣхъ веднага отправихъ се и явихъ прѣдъ него, като му прѣдставихъ билета си.

Сърбскиятъ комендантъ прочете билета, вгледа се въ менъ и съ насоченъ въ гърдитѣ ми револверъ ядовито заговори:

— Какво право имашъ ти, българинъ, да газишъ сърбска земя, какъвъ е тоя гербъ на твоята шапка?

Изруга по сърбски и тоя гербъ.

— Да го свалишъ, заповѣда ми той.

— Не мога, му заявявамъ азъ, той ми е даденъ отъ моето началство и само то може да го свали.

Той се разгнѣви и заповѣда да ме арестуватъ.

Въ 11 часътъ прѣзъ нощьта въ затвора дойде единъ стражаръ и поиска да ме кара за Скопие. Азъ отказахъ да излизамъ отъ затвора и да пѫтувамъ нощно врѣме. На сутриньта дойдоха същитѣ стражари и ме закараха за Скопие пѣша до село Аджарлари, сега кръстено отъ сърбитѣ Александрово. Като посѣдѣхме малко, тѣ ме поканиха да отидемъ при една воденица, за да видимъ какъ сърбитѣ сѫ я изгорили, понеже имало 2 часа врѣме до пристигането на трена. Азъ разбрахъ намѣрението имъ и избѣгахъ въ трена при единъ сърбски офицеръ Люба Ст. Николаевичь, поискахъ му закрила. Благородниятъ офицеръ повика стражаритѣ и ги пита, какво искатъ отъ менъ.

Отговориха му, че съмъ арестантинъ.

— Като е арестантинъ, защо искате да го водите въ воденицата, възрази имъ той?

— Да я видимъ, до гдѣто дойде воененъ тренъ.

— И това е тренъ. Хайде, съ менъ ще го карате. Той е войникъ и азъ нѣма да го оставя

Отидохме въ Скопие. Той ме задържа въ неговата квартира, погрижи се за подписването на пжтния ми листъ, неллде никой ла дойде при менъ и ме изпрати до гарата.

60. На 4 априлъ е закаранъ подъ стража българския архиерийски намѣстникъ въ Крива Паланка, свещ. Григоръ Алексиевъ.

Ректорътъ на държавното училище Архимандритъ Методий въСкопие е битъ и изтезаванъ найжестоко.

Въ Скопския затворъ на сръбската народна отбрана има арестувани повече отъ 200 българи

61. На всѣкждѣ почти изъ Македония, подъ прѣдлогъ, че се търсятъ разграбени турски вѣщи, сръбскитѣ войници сж задигнали всичката покжщнина на българитѣ и чеиза на момитѣ. Свинитѣ даже сърбитѣ отнимать отъ българитѣ като турска стока.

62. На 24 януарий т. г. Сърбското Комендантство въ Велесъ обискира българската митрополия въ тоя градъ, конфискува архивата му, арестува служителитѣ, настани въ нея да квартируватъ сръбски офицери, и застави митрополитъ Неофита да напусне епархията си, да бѣга. като го обяви за лице нелегално въ заетитѣ отъ сърбитѣ мѣста.

63 На 15 февруарий т. г. българскиятъ учитель въ с Бойща, Демиръ-Хисарско, Александръ Гълъбовъ е наказанъ съ 15 дневенъ затворъ въ Битоля, защото продължавалъ занятията си въ училището, което едноврѣмено съ това затвориха.

64. Българското училище въ с. Цѣрь е изгорено отъ сръбскитѣ войници.

65. На 21 мартъ т г. още при пристигането на Битолската гара сърбитѣ откжснали българския. гербъ отъшапката на ранения и боленъ опълчеиецъ Петъръ Кръстевъ отъ с. Безово, Охридско, и го нагрубили.

66. Захари Спасевъ. отъ с. Вевчани, Охридско, отъ школата на запаснитѣ офицѣри въ Княжево, взводенъ командиръ въ Македоно-Одринското опълчение. 6-та Охридска дружина, е билъ раненъ при Фере въ първия периодъ на освободителната война. Слѣдъ излѣкуването си въ Пловдивската дивизиона болница заминалъ на единъ мѣсеченъ отпускъ въ родното си село. На 26 мартъ се завърна въ Битоля съ намѣрение на слѣдния день да продължи пжтя си за Солунъ и отъ тамъ за частьта си. На 27 сутринтьта обаче, излизащъ отъ хотела за да се прѣдстави въ комендантството, съ измама билъ повиканъ отъ единъ полицейски и въведенъ въ участъка, намиращь се въ квартала „Ени Махала.“ Тухъ му била взета шашката. Поручикатъ М. С Михаиловичь отъ 8 полкъ на Дунавската Дивизия, въ присжтствието на нѣколко въоржжени войници, съ собственитѣ си ржцѣ откъсналъ еполетитѣ му и опълченския знакъ отъ калпака, като свърхъ това си позволилъ да му удари и нѣкѣлко удари съ камшика си. Така срамно обруганъ и оскърбенъ той прибѣгна къмъ защита на мѣстния руски консулъ, но оказа се, че послѣдния е отпжтувалъ за Солунъ.

Поручикътъ Михаиловичь далъ на Спасова писмена дозвола за свободно отпжтуване обратно за родното му село Вевчани, но не и за Солунъ. Всички книжа по службата му въ опълчението, за отпуска му и пр. Михаиловичъ задържалъ при себе си.

67) Кметоветѣ и съвѣтницитѣ по общинитѣ се глобяватъ за съвсѣмъ невинни работи отъ Срѣзкия началникъ въ Паланка Отъ Търновскиятъ кметъ Стойковъ сж взети 80 лева Първиятъ пжть 20 лева защото единъ пазаренъ день не отишълъ въ града, вто-

ри пѫть 60 лева, защото билъ казалъ на селянитѣ да се помирятъ, прѣди да се явятъ прѣдъ общинския сѫдъ. Дурачкиятъ кметъ Юрданъ Стояновъ е глобенъ съ 200 лева, защото селянитѣ поискали да се смѣни съ другъ селския деловоя (писарь) въ общината имъ. Муждевечкиятъ кметъ Христо Татарчевъ е глобенъ съ 12 наполеони, защото казалъ на писаря си, че той трѣбва сѣмо да слуша и да записва, и да не се бърка въ друго нищо. Градечкиятъ кметъ е глобяванъ веднажъ съ 40 и послѣ съ 60 лева. Въ Паланичко до сега сѫ събрани повече отъ 20,000 лева глоби, които си оставатъ въ джобовегѣ на околийския началникъ, сърбския Прота и сърбски самозванъ Директоръ Тошевъ, защото нито за една сума на глобенитѣ не е издадена каквато и да е разписка.

68) На мѣстата на забѣгналитѣ български свещеници въ Паланечко, настаненъ е сега насила сръбски свѣщеникъ и всѣка кѫща се заставя да му събира и дава яйца за праздницитѣ. За него и писаря сѫ събрани повече отъ 5000 яйца и нѣколко десетки прасета. Всѣки, който не донесе нѣщо, тѣжко и горко за него.

69) Викани сѫ били повторно отъ окол. началникъ всички търговци, граждани и селяни въ Паланка, на които е казалъ: „Вие се оплаквате въ България отъ насъ, но едно мислете, че сега малко да си попочинемъ, по-послѣ нѣкой день ще видите какво ще се направи съ васъ, бунтовници, немирници. Надали въ цѣлъ свѣтъ има по-твърдоглави отъ васъ, но единъ день ще намажете въжето въ Скопие прѣдъ военния сѫдъ, ако не опровергаете писаното въ Софийскитѣ вѣстници и други мѣста противъ насъ“

40) Алексо Младеновъ отъ с. Тролево Кратовско, живущъ отъ дълго врѣме въ с. Гюешево, на 4 т. м априлъ съ открытъ листъ отъ българскитѣ власти заминалъ за родното си село. Въ Паланка сърбскитѣ власти сѫ го малтретирали, били и арестували. Сега е неизвѣстно гдѣ е изчезналъ, нищо не се знае за неговата участь

71) Кѫщата на бившиятъ войвода Якимъ Спасовъ, отъ с. Конопница, който е избѣгналъ въ България за да не бѫде погубенъ отъ сърбскитѣ власти, всѣка нощь се обискирва отъ сърбски войници. Семѣйството му постоянно се разкарва до града и обратно. Дѣцата му сѫ просто полудѣли отъ тоя нечуванъ тероръ.

72) Новостигналитѣ сръбски войски (цѣли два полка) които се разпрѣдѣлятъ по стратегическитѣ гранични мѣста срѣщу България съ артелерия и се окопаватъ, въ кѫсо врѣме сѫ извършили слѣднитѣ насилия: Жената на Стефанъ Малиновъ отъ с. Кръкля изнасилена е от двама войници на 7 т. м априлъ; на 6 априлъ, въ с. Костуръ, Цвѣтана Симеонова и Лена Манчева тръгнали да идатъ въ монастиря „Св. Якимъ", да се причестятъ. Изъ пѫтя били заловени отъ нѣколко въйници, квартируващи въ с. Варовище, държали ги цѣлата нощь, изнасилвали ги и едва на другия день ги освободили.

На убития четникъ отъ сръбскитѣ власти Стоянъ Митовъ отъ с Кокъкле, гонена е била жената му отъ двама сръбски войници на 8 априлъ, а въ сѫщото врѣме други 20 30 сръбски войници навлѣзли въ Дервенджийската махала и отъ кѫща на кѫща търсили жени за да удовлетворяватъ скотскитѣ си страсти. Ужасна паника настанала въ селото, голи и боси женитѣ бѣгали коя кѫдѣ може, като оставали дѣцата си на произвола на освирѣпелитѣ сръбски войници. Снахата на Илия Стояновъ отъ с Станци, и жената на Стойко Петровъ били гонени около половинъ часъ и едва, когато били вече повалени на земята, настигнали 7—8 селяни съ секири та сполучили да ги спасятъ отъ безчестието.

На 4 априлъ дошли 7 войници въ кѫщата на Стоянъ Гюринъ въ с. Кръкля, вързали мажътъ, а жената и дѣцата успѣли да се разбѣгатъ кой на кѫдѣ види. Войницитѣ разбили сандъцитѣ, задигнали всички по нови дрѣхи, чорапи, сирене, масло и др.,

4 агнета заклали, натоварили всичко на два коня и откарали ги гдѣто квартируватъ при поста въ Варовище — Чанаковъ чифликъ.

На 8 априлъ заловени се двѣ жени отъ с. Дурачка рѣка, отведени въ Паланка, въ една турска кжща и тамъ цѣла нощь сж били изнасилвани отъ 4-ма сръбски офицери.

73. Всички портрети по дюгенити и кжщитѣ въ Паланка на българския царь сж скъсвани и хвърляни по земята отъ органитѣ на сръбскитѣ власти, а който нѣма окаченъ портрета на краль Петръ се глобява съ 10 динари.

74. Бившиятъ войвода Кръсто е убитъ отъ сърбитѣ, Лерински ятъ войвода Кръсте Леондиевъ е билъ обезглавенъ отъ сърбитѣ и трупътъ му се намѣрилъ близо до с. Барешани, битолско.

75) На 11 априлъ е убитъ отъ сърбитѣ Йогой Николовъ въ с. Лѣшани, Охридско, братъ на избѣгалия отъ тамъ войвода Петре Николовъ, на пжтя между Охридъ и Велгощи.

76) Въ Прилѣпъ още на 23 октомврий м. год., безъ всѣка причина, сръбскиятъ командантъ полковникъ Катичъ арестува българския свѣщеникъ Ив. Антоновъ и църковния настоятель Коне Попевъ, 70 год. старецъ, които въ аресть сж били псувани на бугарска майка, вѣра и народность, отъ единъ сръбски капитанъ, и бити като бугариши.

На 5 ноемврий сърбитѣ отнели българската църква „Св. Никола“ въ с. Върбени, Прилѣпско.

На 7 с. м. сръбскитѣ власти арестували и обезоржжили Прилѣпскиятъ районенъ войвода Миланъ Гюрлуковъ, Крушевския войвода Ставре Димитровъ и други четници.

77) Палзничкия сръзки началникъ е разхвърлилъ изъ цѣлата Паланечка околия по 5 - 30 динари на всѣка кжща, повече отъ 20000 динари, за негово лично

издържане, като казвалъ, че той не получавалъ никаква заплата отъ правителството си. Който не изплаща наложената му сума, продаватъ му чергитѣ отъ кѫщи, ако нѣма що да се продаде, се затваря.

78) Сѫщия началникъ въ Паланка насила изкарва отъ по-бѣднитѣ кѫщи моми и вдовици за публиченъ домъ въ града. Голѣма трѣвога е станала срѣди населението въ Паланка отъ това, нещастнитѣ жени просто коситѣ си кѫсатъ, а дъщеритѣ на Стоянка Богданова (Пророкова), Рада и Елена, сѫ избѣгали въ Кочани за да спасятъ честьта си.

79) Въ Битоля билъ арестуванъ и бившиятъ войвода Петъръ Облаковчето и слѣдъ туй безслѣдъ погубенъ.

80) На 17 мартъ задържанъ и ограбенъ е на сръбската гара Петръ Георгиевъ касапчето отъ Дубница, бивши четникъ отъ четата на Дончо войвода, който пѫтувалъ отъ Сѣресъ за София. Той ималъ съ себе си 380 лева. Той е злѣ битъ отъ органитѣ на сърбскитѣ власти въ затвора на сърбската отбрана въ Скопие и едва, по застѫпване на руския консулъ, слѣдъ 40 дни е освободенъ и се завърна тукъ.

Той казва, че въ затворътъ е заварилъ много други българи, безъ всѣка вина, а просто защото се казватъ българи. Всички сѫ били жестоко бити и измъчвани. Между тѣхъ били: Ангелъ А. Докурчевъ и Тодоръ Боцевъ, Велешани.

* * *

Отъ горнитѣ факти ясно се вижда, че съюзницитѣ сърби и гърци злѣ сѫ разбрали своята задача на освободители. Водени отъ тѣсни и крайни егоистични цѣли, тѣ се отклониха отъ начъртания пѫть на избавители и спасители на поробенитѣ и взеха пѫтя на безогледни срѣдства на своитѣ пропаганди

да сломятъ българската мощь, като задушатъ съ насилие народния духъ.

Друга крайна цѣль не могатъ да иматъ вандалскитѣ дѣла на окупационнитѣ власти въ Македония, освѣнъ тая която сж прѣслѣдвали и турскитѣ власти. Но както до освободителната война, тъй и сега българитѣ въ Македония безъ колебание повдигатъ гласътъ си на възмущение и влизатъ въ нова борба, за да види и се убѣди за лишенъ пжтъ свѣтътъ, че сж били по езикъ и съзнание, по чувства и стремежъ българи и такива ще си останатъ. И ако турцитѣ бѣха безсилни въ продължение на цѣли петь вѣка да сломятъ тѣхното упорство и погубятъ тѣхната народность. като я лишаваха отъ свобода и човѣшки права, то сърбитѣ и гърцитѣ още по малко ще успѣятъ да постигнатъ и осжществятъ съ безогледни срѣдства своитѣ пъклени планове. Македонското население безъ колебание високо издига народното си знаме и ще продължи освободителната си борба до тогава догдѣто не види осжществени своитѣ завѣти.

Македонцитѣ не виждатъ другъ пжть на своето спасение. Заблуждаватъ се всички, които мислятъ съ насилни срѣдства да постигнатъ дѣлежа на Македония и съ това да задоволятъ своитѣ политически претенции. Всѣка педа земя откъсната отъ Македония ако не смущава сега съвѣстьта на грабителитѣ, то тя ще помрачи тѣхното спокойствие и безопасность за много години; ще ги терзае и измжчва. защото за минута сж се увлекли по пжтя на безумието. Македонцитѣ сж готови да дадатъ нови жертви, но тѣ нѣма да се подчинятъ на едно неестествено положение, противъ което сж се борили и сж проливали отъ много години насамъ потоци кърви.

Ако европейската дипломация и балканскитѣ народи искатъ да постигнатъ траенъ миръ съ едно разпокжсване на Македония, която по душа и народность е единна и недѣлима, то тѣ вършатъ една лоша услуга на мира. Културно економическитѣ ин-

тереси на всички просвѣтни държави налагатъ императивно щото всѣка балканска държава да прибере своитѣ сънародници въ естественитѣ си граници и да се прѣдаде изключително на своето мирно и културно развитие.

Македонското население вѣрва, че неговото право да рѣшава сждбата си ще бжде зачетено и не ще бжде безогледно третирано като инертна маса. До сега то е дало доказателства на културность и умѣреность. И никой не трѣбва да очаква повече отъ това, което единъ потиснатъ и онеправданъ народъ може да направи въ борбата на своето избавление и самосахранение.

Ние, сдруженитѣ прѣдставители отъ цѣла Македония, считаме за свой свѣщенъ дългъ, като констатираме фактическото положение на нѣщата, да привлечемъ просвѣтното внимание на втички заинтересовани фактори на Балканитѣ и да прѣдупрѣдимъ, че изкуственитѣ политически комбинации неминуемо ще докаратъ смутове и отново ще нарушатъ мира.

София, 15 априлъ 1913 год.

Още стотици книги на дейци родени в географска област Македония може да намерите на:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски"
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

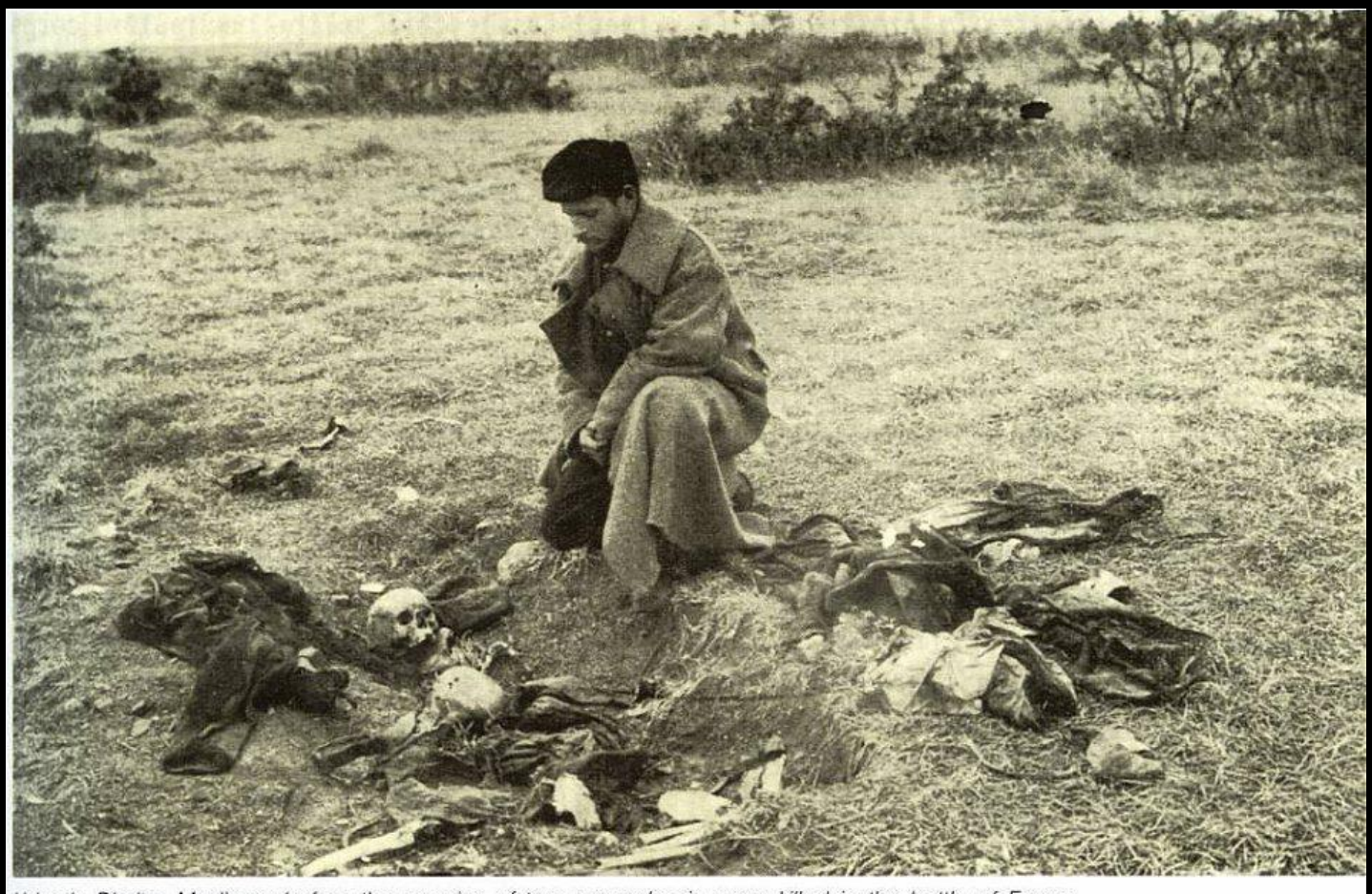

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres